

Deel III. De exegese van het Bijbelboek Spreuken.

Hoofdstuk 20a. De exegese van Spreuken 1:1-7.

Het doel van het Bijbelboek Spreuken.

ZOALS WE BIJ HET VORIGE VERS AANGAVEN, VINDEN WE IN VERS 6 DE VIJFDE EN LAATSTE REDEN van de bedoeling waarom Salomo dit Spreukenboek geschreven heeft. In dit vers komen de infinitivi constructi die in de verzen 2-4 gebruikt werden weer terug.

Spreuken 1:6. Om te verstaan een spreuk en de uitlegging, de woorden der wijzen en hun raadselen.

Citaten vanuit deze studie.

IN DEZE STUDIE HEB IK VERSCHILLENDE KEREN SPREUKEN 1:6 GECITEERD. WE VERWIJZEN NAAR de diverse pagina's en geven een en ander hier puntsgewijze weer. Zo nodig kom ik er bij de uitleg op terug.

1. De vrucht van de echte wijsheid is niet slechts luisteren naar wat "wijzen" zeggen maar ook horen: gevolg geven aan hun woorden. Zie pagina 40 bij hoofdstuk 9a.
2. Voor de betekenis van een spreuk verwijs ik naar de uitleg van de exegese van Spreuken 1:1 onder מְשָׁלִים en pagina 92 bij hoofdstuk 13.
3. Er zijn aanwijzingen dat er een soort wijsheidsscholen in Israël zijn geweest maar meer dan een hypothese is dat niet. Zie pagina 95 bij hoofdstuk 13 en op de pagina's 145, 148 en 151 bij de exegese van Spreuken 1:1.
4. Al op pagina 187 gaven we aan dat Salomo iedereen op het oog heeft: eenvoudigen naast wijzen. We verwijzen naar de exegese van Spreuken 1:4.

Verwijstekst bij de Kanttekeningen.

UIT HET GEHEEL VAN DE KANTTEKENINGEN BIJ DE STATENVERTALING IS HET OPMERKELIJK DAT ER slechts één Bijbelplaats verwijst naar Spreuken 1:6:

Spreuken 1:1. 'De spreuken van Salomo, den zoon van David, den koning van Israël.'
We komen er later op terug.

Vertalingen en tekstgetuigen.

IK HEB DE VOLGENDE VERTALINGEN GERAADPLEEGD ZO NODIG MET TRANSCRIPTIE. VAN VERTALINGEN kan men veel leren voor de exegese.

Biblia Hebraica	לְהַבִּין מְשָׁל וּמְלִיצָה דְּבַרֵי חֲכָמִים וְחִידוֹתָם:
Transcriptie	l ^h aab ^b iy ⁿ m ^{aa} sjaal w ^{oe} m ^e li ^y ts ^{aa} h d'br ^{ee} y ch ^{ak} aa ^m iy ^m w ^e ch ⁱ yd ^{oo} t ^{aa} m:
Werkvertaling	Om een spreuk te doen verstaan namelijk uitlegging van woorden van wijzen en van hun raadsels.
Septuaginta	νοήσει τε παραβολήν και σκοτεινόν λόγον ῥήσεις τε σοφῶν και αινίγματα
Transcriptie	Noèsei te parabolèn kai skoteinon logon rèséis te sofoon kai ainigmata
Vertaling	Hij zal zowel een spreuk en een duister woord verstaan als gesprekken van wijzen en duistere uitdrukkingen.
Vulgata	animadvertet parabolam et interpretationem verba sapientium et enigmata eorum
Vertaling	Hij zal acht slaan op een spreuk zowel interpretatie, woorden van de wijzen als hun raadsels.
Franse vert.	Ils pourront comprendre le sens caché de certains proverbes et les propos énigmatiques de ceux qui enseignent la sagesse.
Vertaling	Zij kunnen de verborgen zin van bepaalde spreuken begrijpen en hun raadselachtige gezegden die de wijsheid onderwijzen.
Duitse vert.	um zu verstehen Spruch und Bildrede, Worte von Weisen und ihre Rätsel!
Vertaling	Om te begrijpen spreuk en beeldspraak, woorden van wijzen en hun raadsels!

Engelse KJV	To understand a proverb, and the interpretation; the words of the wise, and their dark sayings.
Vertaling	Om een spreuk te begrijpen en de uitleg; de woorden van de wijze en hun onbegrijpelijke gezegden.
American SV	To understand a proverb, and a figure, The words of the wise, and their dark sayings.
Vertaling	Om een spreuk en een beeld te begrijpen, de woorden van de wijze en hun onbegrijpelijke gezegden.
Geneva Bible	To vnderstand a parable, and the interpretation, the wordes of ye wise, and their darke sayings.
Vertaling	Om een gelijkenis en de uitleg te begrijpen, de woorden van de wijze en hun onbegrijpelijke gezegden.
Statenvertaling	Om te verstaan een spreuk en de uitlegging, de woorden der wijzen en hun raadselen.
Herziene SV	Om een spreuk en een spreekwoord te begrijpen, woorden van wijzen en hun raadsels.
Nieuwe Vert.	Om te verstaan spreuk en beeldspraak, woorden en raadselen van wijzen.
Leidse vertaling	Opdat men begrije spreuken en beelden, de uitspraken van wijzen en hun raadsels.
Nw. Bijbelvert.	Deze spreuken en diepzinnigheden te begrijpen, deze woorden en scherpzinnigheden van de wijzen te doorgronden.
Het Boek	Voordat hij deze woorden goed begrijpt en weet wat er achter de woorden van een wijze schuilt.
Naardense BV	Om een gelijkenisspreuk of een beeldspraak te verstaan, - woorden van wijzen en hun raadsels.
Willibrord vert.	Zij kunnen spreuk en duistere taal doen doorgronden, de woorden der wijzen en hun raadsels.

Bij deze vertalingen heb ik de volgende opmerkingen:

1. Over de Hebreeuwse Masoretische tekst in de Biblia Hebraica kan ik kort zijn. In het tekstkritisch apparaat en eventuele tekstvarianten is niets te melden zodat we van deze voorliggende tekst kunnen uitgaan.
2. De Septuaginta gaat in de eerste plaats met de helleniserende omschrijving van vers 5 door in vers 6, getuige het woord νοησει, "hij zal verstaan"; en vertaalt dus niet de infinitivus constructus van het Hebreeuws.
In de tweede plaats geeft deze tekstgetuige het Hebreeuwse woord מליצה weer met "een duister woord" terwijl het Hebreeuwse woord de betekenis heeft van "uitleg". De Septuaginta heeft het woord σκοτεινον in wezen toegevoegd zonder enige door de tekst vereiste noodzaak. Overigens heeft een duister woord ook een uitlegger of in elk geval een uitleg nodig!
In de derde plaats verbindt deze tekstgetuige met de woorden τε, και en τε het eerste zinsdeel met het tweede zinsdeel terwijl het zeer de vraag is of dit gegeven vanuit de Hebreeuwse tekst nodig is tenzij men het Hebreeuwse voegwoord ו opvat als een verklarende vorm van een "spreuk" samen met "uitleg" zodat de vertaling zou kunnen volstaan met een dubbelde punt of met "namelijk".
In de vierde plaats is het merkwaardig dat de Septuaginta in plaats van het gewone λογος het woord ῥησεις gebruikt dat drie betekenissen heeft: a. het spreken; rede; gesprek; b. woord; gezegde; geciteerd woord; passage; en c. besluit. Zie verder bij onderstaande uitleg.
In de vijfde plaats vertaalt deze tekstgetuige het suffix of achtervoegsel in de Hebreeuwse tekst הויה niet maar volstaat met αιγιματα, duistere uitdrukkingen, zonder suffix "hun"; mogelijk naar analogie van σκοτεινον λογος. De Nieuwe Bijbelvertaling volgt hier de Septuaginta na.
3. Ook de Vulgata heeft geen Hebreeuwse infinitivus constructus vertaald maar net als

de Septuaginta een futurum of toekomstige tijd van het werkwoord animadvertere, "acht slaan op". Tevens is het opmerkelijk dat de Vulgata dit woord gebruikt. We komen er later op terug. De Vulgata vertaalt het Hebreeuwse suffix van het laatste Hebreeuwse woord in tegenstelling tot de Septuaginta wel.

4. In vers 6 gaat de Franse vertaling door op de wijzen en verstandigen die in vers 5, zo veronderstelt deze vertaling, aan het woord zijn.

Daarbij vertaalt ze zeer vrij ten opzichte van de Hebreeuwse tekst en voegt bepaalde woorden toe die in het Hebreeuws ontbreken. Waarom deze vertaling dat doet, heeft in de gedachte van de vertalers wellicht te maken met de verstaanbaarheid van de tekst voor de mens van vandaag maar staat los van elke Hebreeuwse context.

Zij vertaalt het Hebreeuwse suffix van het laatste woord wel.

Tenslotte wordt er in het Hebreeuws niet gesproken van "bepaalde spreuken" maar van "spreuk" terwijl de zinsnede "de wijsheid onderwijzen" in het Hebreeuws totaal ontbreekt.

5. De Duitse vertaling heeft het woord מליצה weergegeven met "Bildrede" of "beeldspraak". Overigens houdt deze vertaling zich dicht bij de grondtekst.

6. Wat de Engelse vertalingen betreft, de King James, American Standard Version en de Geneva Bible, over het algemeen houden zij zich aan de grondtekst.

Al deze vertalingen geven חידתם weer met "their dark sayings" waarmee ze het Hebreeuwse suffix in hun vertaling betrekken.

De American Standard Version heeft in plaats van "interpretation" het woord "figure", "beeld"; min of meer zoals de Duitse vertaling.

7. Wat de acht door mij geraadpleegde Nederlandse vertalingen aangaat, de Statenvertaling, de Herziene Statenvertaling, de Nieuwe Vertaling, de Leidse vertaling, de Nieuwe Bijbelvertaling, Het Boek, de Naardense Bijbel en de Willibrordvertaling, merken we het volgende op:

- a. De Statenvertaling ziet het eerste zinsdeel van dit vers los van het tweede zinsdeel.
b. De Herziene Statenvertaling geeft het woord מליצה weer als "spreekwoord" en leest dus een ander woord in het Hebreeuws dan er in vers 6 staat.
c. De Nieuwe Vertaling geeft het woord מליצה weer als "beeldspraak" net als de Duitse vertaling en de Naardense Bijbel.

Bovendien geeft ze het Hebreeuwse suffix van het laatste woord van vers 6 niet weer.

- d. De Leidse vertaling geeft een conjunctivus of aanvoegende wijs weer en geen Hebreeuwse infinitivus constructus.

Daarbij geeft deze vertaling מליצה weer als "beeld" net als de American Standard Version.

- e. De Nieuwe Bijbelvertaling geeft de Hebreeuwse tekst vrij weer. Ze gebruiken een pluralis terwijl de tekst een singularis heeft: "diepzinnigheden", "spreuken" en "scherpzinnigheden". En ze voegen "doorgronden" toe aan de tekst. Een en ander ligt wel goed in het gehoor maar staat er in het Hebreeuws niet.

- f. Het Boek geeft geen vertaling maar zoals eerder opgemerkt een parafrase.

- g. De Naardense Bijbel geeft de Hebreeuwse infinitivus constructus weer.

- h. De Willibrordvertaling is dicht bij de grondtekst dan de Franse vertaling. Wel geeft deze vertaling מליצה weer met "duistere taal".

Wanneer we deze vijftien weergaven van de Biblia Hebraica nagaan, verklaren de meeste vertalingen met hun interpretatie de grondtekst verkeerd; althans niet volgens de voorliggende tekst. We verwijzen naar onderstaande uitleg.

Woordstudie vanuit het Hebreeuws.

WE KOMEN NU TOT DE STUDIE VAN DE DIVERSE HEBREEUWSE WOORDEN EN HUN BETEKENIS IN het verband van Spreuken.

להבין

De eerste consonant is ל, lamed, met een sjewa mobile er onder die uitgesproken wordt als een toonloze e. De tweede consonant is ה, he, met een qameets als vocaal er onder of een lange aa-klank. De derde consonant is ב, bet, met een

chireq als vocaal er onder of een i-klank. Tussen de derde en vierde consonant is het accentteken munah er onder die deze consonanten met elkaar verbindt. De vierde consonant is י, yod. De vijfde consonant is ן, slot-nun. De transcriptie is: l^{eh}aaⁱbyn, en de vertaling: “om te doen verstaan”.

De werkwoordsvorm van dit woord is een infinitivus constructus hifil van de stam בין, byn. Zie verder onder de exegese van Spreuken 1:2. De hoofdbetekenis van het verbum is in de hifilvorm: verstaan; inzicht hebben; doen verstaan; onderwijzen; tot inzicht brengen. De Septuaginta heeft νοῦσεν weergegeven of een derde persoon futurum indicativus (aantonende wijs) van het werkwoord νοέω, noeoo, dat in het Nieuwe Testament ook “denken” betekent.

Volgens Mandelkern komt deze vorm in vier Bijbelplaatsen voor:

- a. in 1 Koningen 3:9 waar Salomo bij Gibeon bidt of de HEERE hem een verstandig hart wil schenken om het volk te richten door verstandig te onderscheiden tussen goed en kwaad;
- b. in Spreuken 1:2 waar Salomo als reden voor het schrijven van Spreuken aangeeft: het doen verstaan van redenen des verstands;
- c. in Spreuken 1:6 waar Salomo een laatste reden noemt waarom hij Spreuken geschreven heeft namelijk om een spreuk te doen verstaan; en
- d. in Daniël 10:12 waar de HEERE Zijn knecht bemoedigt dat Daniëls gebed om de gezichten te verstaan verhoord is.

מִשַׁל

De eerste consonant is מ, mem, met een qameets als vocaal er onder of lange aa-klank. Voor de מ zien we als accentteken de tifcha als hoofddeler tussen het eerste en tweede zinsdeel. De tweede consonant is ש, sjin, met een qameets als vocaal er onder of lange aa-klank. De derde consonant is ל, lamed. De transcriptie is: m^{aa}s^jal en de vertaling: spreuk.

We verwijzen hierbij naar de exegese van Spreuken 1:1 waar dit woord als pluralis voorkomt. In elk geval is het een substantivum masculinum singularis en afgeleid van het verbum משל I dat zoveel betekent als “een spreuk vormen”, “gelijkgezet zijn”, “gelijk worden”, “vergelijken met”, “een spotvers maken” en afgeleid is van het akkadische “masjalu”, “vergelijken”. In wezen zouden Christus’ gelijkenissen als משלי omschreven kunnen worden. We verwijzen verder naar hoofdstuk 12 van deze studie. Zie verder in 1 Samuël 10:12; 24:14; Psalm 49:4; 78:2; Jesaja 14:4-10; Ezechiël 12:22-23; 17:2; 24:3. En voor wat het Bijbelboek Spreuken betreft in Spreuken 3:32; 6:16; 8:13, 32, 34; 10:26; 11:1, 22; 15:16-17; 21:12, 25, 31; 30:15-16, 18-19, 21-23, 24-28, 29-31. In Micha 2:4 komt dit woord voor in negatieve zin evenals in Habakuk 2:6. Bij de laatste tekst is het opmerkelijk dat niet alleen de woorden “spreekwoord”, maar ook “uitlegging” en “raadsels” in bijna woordelijke overeenstemming gebruikt worden evenals in Spreuken 1:6. Soms wisselt de weergave van משל in de Statenvertaling: spreuk; spreekwoord; gelijkenis; en ook dat de woorden “spreekwoord” en “gelijkenis” negatief geladen zijn.

וּמְלִיצָה

De eerste consonant is ו, waw, met daarin een dagesj forte of een verdubbelingspunt die geldt als een oe-klank waarbij de ו niet wordt uitgesproken. Grammaticaal is deze ו een paratactisch of onderschikkend voegwoord (zoals veelal in de Hebreeuwse tekst) die behoort bij de volgende drie woorden in het Hebreeuws en dus één geheel vormen. De vertaling behoort derhalve te zijn: uitleg van woorden van wijzen en van hun raadsels. Het is een zogenaamde waw explicativum die een uitleg geeft bij het voorafgaande zinsdeel en vertaald wordt met: “en wel speciaal” of “namelijk” waarvoor ik heb gekozen. De tweede consonant is מ, mem, met er onder een sjewa mobile. De derde consonant is ל, lamed, met een chireq als vocaal er onder, een i-klank. De vierde consonant is י, yod. De vijfde consonant is ש, tsade, met een qameets als vocaal er onder, een aa-klank. Het accentteken tussen deze en de volgende consonant is een atnaach en is een kleine versdeler waardoor we wat daarna komt moeten opvatten als een appositie bij מְלִיצָה; een belangrijk gegeven voor de exegese. De zesde consonant is ה, he. De transcriptie is w^{oe}m^elⁱys^{aa}h; en de vertaling: uitlegging.

Het woord מְלִיצָה komt van het verbum לִיץ, lits, en betekent in de hifilvorm oorspronke-

lijk: de spot drijven; en dan ook: vertolken, uitleggen. Het werkwoord komt 7x voor in: Psalm 119:51; Spreuken 3:34; 9:12; 14:9; 19:28; Jesaja 28:22; Hosea 7:3. In deze Bijbelplaatsen betekent het woord voornamelijk bespotten en soms het verbloemen van leugens.

Het daarvan afgeleide substantivum לִיץ, lets, wordt 14x in Spreuken gebruikt (9:7-8, 12; 13:1; 14:6; 15:12; 19:25; 20:1; 21:11, 24; 22:10; 24:9) en komt verder voor in Psalm 1:1 en Jesaja 29:20 en betekent daar spotter. Er is nog een substantivum dat daarvan afgeleid is, namelijk מְלִיץ, melits, dat 5x voorkomt in het Oude Testament: Genesis 42:23; 2 Kronieken 32:31; Job 16:20; 33:23; Jesaja 43:27, en betekent tolk of uitlegger. Het substantivum מְלִיצָה, eveneens afgeleid van לִיץ, komt slechts tweemaal voor, hier en in Habakuk 2:6 en betekent uitlegging. Zie verder onze uitleg van dit vers.

דְּבָרֵי

De eerste consonant is een ד, dalet, met een chireq als vocaal er onder, een i-klank. De punt in de ד is een dagesj lene als teken dat deze consonant een harde uitspraak heeft. De tweede consonant is een ב, bet, met de sjewa quiescens als schriftteken er onder die aangeeft dat deze consonant geen vocaal heeft en niet uitgesproken wordt. De derde consonant is een ר, resj, met een tsere als vocaal er onder, een lange ee-klank. De vierde en laatste consonant is een י, yod, met een 'ole wyored er onder als accentteken dat bij een beklemtoonde lettergreep staat. De transcriptie is: d'br^{ee}y en de betekenis is: woorden.

Grammaticaal is dit woord een status constructus of een soort tweede naamval pluralis. Dat betekent dat dit woord דְּבָרֵי verbonden is met het woord וּמְלִיצָה dat eraan voorafgaat en met het woord חֲכָמִים dat erop volgt. De vertaling moet dus luiden: "namelijk een uitlegging van woorden van wijzen". Veel vertalingen die ik geraadpleegd heb missen deze grammaticale betekenis van de Hebreeuwse tekst.

Zoals gezegd is דְּבָרֵי een status constructus van de pluralis דְּבָרִים. De singularis is דְּבַר. Zoewel singularis als pluralis komen veel voor in de Hebreeuwse Masoretische tekst. Naast de betekenis van "woord" kan het ook "daad"; "zaak"; "antwoord"; "rede"; "boodschap"; en "belofte" betekenen. Wat het Bijbelboek Spreuken betreft, komt de singularis 7x voor in Spreuken 11:13; 14:15; 16:20; 18:13; 25:2, 11; en 27:11; de pluralis 3x voor in Spreuken 10:19; 24:26; en 26:6; en de vorm in onze tekst komt 9x voor in Spreuken 1:6; 12:6; 18:4, 8; 22:12, 17; 26:22; 30:1; 31:1. De "woorden der wijzen" komen als titel terug in Spreuken 22:17. Vergelijk ook Spreuken 24:23; 30:1; 31:1; Prediker 9:17.

חֲכָמִים

De eerste consonant is ח, chet, met een sjewa compositum (bij gutturalen of keelklanken א, ה, ח, ע) of chatef patach als schriftteken er onder uitgesproken als een vluchtige a. De tweede consonant is כ, kaf, met een qameets als vocaal er onder of aa-klank. De derde consonant is מ, mem, met een chireq als vocaal er onder of een i-klank. De vierde consonant is י, yod. En de vijfde consonant is ם, slot-mem. De transcriptie is: ch^aka^{aa}mi^ym.

Dit woord is een substantivum pluralis en betekent: wijzen. In het Bijbelboek Spreuken komt dit woord 14x voor in 1:6; 3:35; 10:14; 12:18; 13:20; 14:3, 24; 15:2, 7, 12, 31; 18:15; 22:17; en 30:24. Daarin lezen we van 'de woorden der wijzen'; 'de wijzen eer zullen beërven'; 'de wijzen leggen wetenschap weg'; 'de tong der wijzen is medicijn'; 'die met wijzen omgaat zal wijs worden'; 'de lippen der wijzen bewaren dwazen'; 'de kroon der wijzen is hun rijkdom'; 'de tong der wijzen maakt de wetenschap goed'; 'de lippen der wijzen zullen de wetenschap uitstrooien'; 'de spotter zal niet gaan tot de wijzen'; 'het oor dat de bestraffing des levens hoort zal in het midden der wijzen vernachten'; 'de woorden der wijzen moeten horen'; 'het oor der wijzen zoekt wetenschap'; en 'de kleinsten der aarde zijn met wijsheid welvoorzien', namelijk mieren, konijnen, sprinkhanen en spinnen.

Over alles wat met "wijsheid", "wijze", "wijzen" en "wijs zijn" te maken heeft, verwijs ik naar wat ik elders in deze studie heb geschreven en ook bij de exegeese van Spreuken 1:2.

וְהִירָתָם:

De eerste consonant is ו, waw, met een sjewa mobile als schriftteken er onder, uitgesproken als een korte e-klank. De tweede consonant is ח, chet, met een chireq als vocaal er onder, een i-klank. De derde consonant is י, yod. De vierde

consonant is ד, dalet, met een cholem als vocaal er boven of een lange oo-klank. De vijfde consonant is ת, tau, met een qameets als vocaal er onder of een lange aa-klank. Het schriftteken na de qameets onder de consonant is de meteg als bijklemtoon. De zesde consonant is ם, slot-mem, gevolgd door een sof passuq : als pausa-teken. De transcriptie is: w^echⁱyd^{oo}t^{aa}m en de betekenis: hun raadsels.

De Hebreeuwse vorm van dit woord is samengesteld uit ך als een verbinding met het voorafgaande woord. De volgende consonanten vormen de femininum pluralis substantivum van het woord חידה met er achter als suffix de derde persoon masculinum pluralis. Het enkelvoud betekent: raadsel; zinspreuk; parabel; leerdicht; verhullende openbaring; list; intrige; ingewikkeld gezegde; dubbelzinnige rede; vraag; de aanduiding van een zaak door raadselachtige toespelingen. Het gaat er niet zozeer om “te lezen wat er staat”, al is dat ook belangrijk, maar meer om “te verstaan wat je leest”. Het meervoud betekent kortweg: raadsels. Deze vorm betekent vanuit het Hebreeuws: “en van hun raadsels” en slaat vanwege de suffix en de status constructus meervoud op de voorafgaande woorden en staan dus niet apart. Deze raadsels hebben dus betrekking op de raadsels van wijzen! Zoals eerder opgemerkt moet je zuiver grammaticaal vertalen met: “namelijk uitlegging van woorden van wijzen en van hun raadsels”.

De woorden חידה (singularis) en חידות (pluralis) met diverse derivaten vinden we in verschillende Bijbelplaatsen, zoals Numeri 12:8; Richteren 14:12-19; 1 Koningen 10:1; 2 Kronieken 9:1; Psalm 49:5; 78:2; Spreuken 1:6; Ezechiël 17:2; Daniël 8:23; Habakuk 2:6; en 1 Korinthe 13:12. Wanneer we deze Bijbelplaatsen nagaan, merken we dat in Numeri 12, de geschiedenis van het gemor van Mirjam en Aäron tegen Mozes, de HEERE te kennen geeft dat Hij niet door duistere woorden tot Mozes sprak maar direct van mond tot mond.

In Richteren 14, de geschiedenis van het huwelijk van Simson met een Filistijnse vrouw en de dertig Filistijnse metgezellen, geeft Simson aan deze mannen der stad het raadsel op van “spijze die uitging van de eter en zoetigheid die uitging van de sterke”. Dat gebeurde wel meer bij een huwelijk. De mannen konden dit raadsel niet ontcijferen maar bedreigden Simsons vrouw die hem de oplossing ontfutselde.

De geleerde Aulus Gellius, 130-180 na Christus, die een Romeins schrijver en taalgeleerde was, schrijft dat in zijn dagen Grieken en Romeinen zich tijdens hun maaltijden niet alleen vermaakten met eten en drinken maar ook met woorden en oefeningen van verstand.

In 1 Koningen 10 en 2 Kronieken 9 komt de koningin van Scheba te Jeruzalem Salomo met raadsels verzoeken die hij vervolgens naar haar hart verklaart. In Psalm 49 geeft de Statenvertaling חידה weer met “verborgen rede” die de psalmdichter opent op de harp en in Psalm 78 חידות met “verborgenheden”. In Ezechiël 17 moet de profeet een raadsel voorstellen in de gelijkenis van twee arenden en de wijnstok als beeld van het volk Israël. In Daniël 8 wordt gesproken over een koning die raadsels verstaat, waarschijnlijk de Syrische koning Antiochus IV. In Habakuk 2 wordt ook van “raadsels” gesproken en de uitlegging daarvan.

Wat het Nieuwe Testament betreft, in 1 Korinthe 13 spreekt de apostel over “een duistere rede” wanneer hij beziet wat we nu verstaan van de toekomstige dingen maar wat straks bij de verschijning van Christus duidelijk zal worden.

De woordvorm חידתם komt alleen in Spreuken 1:6 voor. Deze woordvorm is afgeleid van het verbum חיד en betekent in de qalvorm: raadsel opgeven; en in de pi’elvorm: bekend maken; verkondigen; in kennis stellen. Overigens is het een woord dat bijzonder in de wijsheidsliteratuur voorkomt en zeer sterk verwant is met het woord מושל.

De schat aan Schriftuurlijke kennis.

BIJ SPREUKEN 1:6 ZIJN ONDERSTAANDE TEKSTEN VAN BELANG:

Psalm 49:4. *‘Mijn mond zal enkel wijsheid spreken, en de overdenking mijns harten zal vol verstand zijn.’*

Psalm 78:2. *‘Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten, van ouds her.’*

Prediker 12:11. *‘De woorden der wijzen zijn gelijk prikkelen, en gelijk nagelen, diep ingeslagen van de meesters der verzamelingen, die gegeven zijn van den enigen Herder.’*

Mattheüs 13:10-17. *‘En de discipelen tot Hem komende, zeiden tot Hem: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen? En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Omdat het u gegeven is,*

de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven. Want wie heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloediglijk hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft. Daarom spreek Ik tot hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan. En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt: Met het gehoor zult gij horen, en geenszins verstaan; en ziende zult gij zien, en geenszins bemerken. Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien, en met de oren horen, en met het hart verstaan, en zich bekeren, en Ik hen geneze. Doch uw ogen zijn zalig, omdat zij zien, en uw oren, omdat zij horen. Want voorwaar zeg Ik u, dat vele profeten en rechtvaardigen hebben begeerd te zien de dingen, die gij ziet, en hebben ze niet gezien; en te horen de dingen, die gij hoort, en hebben ze niet gehoord.'

Mattheüs 13:34-35. *'Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet. Opdat vervuld zou worden, wat gesproken is door den profeet, zeggende: Ik zal Mijn mond opendoen door gelijkenissen; Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld.'*

Mattheüs 13:51-52. *'En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot Hem: Ja, HEERE! En Hij zeide tot hen: Daarom, een iegelijk Schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt.'*

Markus 4:11. *'En Hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheid van het Koninkrijk Gods; maar degenen die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen.'*

Markus 4:34. *'En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet; maar Hij verklaarde alles Zijn discipelen in het bijzonder.'*

Handelingen 8:30-31. *'En Filippus liep toe, en hoorde hem den profeet Jesaja lezen, en zeide: Verstaat gij ook, hetgeen gij leest? En hij zeide: Hoe zou ik toch kunnen, zo mij niet iemand onderricht? En hij bad Filippus, dat hij zou opkomen, en bij hem zitten.'*

Hebreë 5:14. *'Maar der volmaakten is de vaste spijs, die door de gewoonheid de zinnen geoefend hebben, tot onderscheiding beide des goeds en des kwaads.'*

2 Petrus 3:16. *'Gelijk ook in alle zendbrieven, daarin van deze dingen sprekende; in welke sommige dingen zwaar zijn om te verstaan, die de ongeleerde en onvaste mensen verdraaien, gelijk ook de andere Schriften, tot hun eigen verderf.'*

Enkele opmerkingen:

1. Het is uit alle bovenstaande Bijbelplaatsen duidelijk dat de verkondiging van Gods Woord in de prediking niet zonder rechte uitlegging kan zijn. Zie Psalm 45:5; 119:43; 2 Korinthe 6:7; Efeze 1:13; Kolossensen 1:5; 2 Timotheüs 2:15; en Jakobus 1:18.
2. God openbaart verborgenheden bij het openen van Zijn Woord en Hij gebruikt er mensen voor die zich laten leiden door de Geest der genade en der gebeden.
3. De spreuken die Salomo geschreven heeft en ons in het Bijbelboek Spreuken nagelaten zijn, zijn in wezen gelijkenissen zoals de HEERE Jezus deze in het Nieuwe Testament aan de schare heeft verteld en aan Zijn discipelen heeft bekend gemaakt.
4. De kamerling op weg van Jeruzalem naar Gaza had in Filippus de beste uitlegger die de vragen van zijn ziel aan Christus' voeten bracht.
5. Wie zich uit genade door de uitlegging van de Bijbel laat leiden door de Heilige Geest ontvangt toch wijsheid om onderscheid te maken tussen wat goed en wat verkeerd is op de weg des levens in de praktijk van alle dag.

Uitleg.

“OM EEN SPREUK TE DOEN VERSTAAN NAMELIJK UITLEGGING VAN WOORDEN VAN WIJZEN EN VAN hun raadsels”, zo luidt mijn werkvertaling van de Hebreeuwse tekst. Het is een vertaling en tegelijk mijn verklaring van dit zesde vers van Spreuken 1. In tegenstelling tot de Statenvertaling die het eerste zinsdeel van dit vers los ziet van het tweede zinsdeel verbind ik deze beide zinsdelen met elkaar op grond van grammaticale overwegingen vanuit de Hebreeuwse tekst (waw explicativum). Zo worden meer onvolkomenheden opgemerkt in diverse vertalingen zoals blijkt uit het bovenstaande.

Overigens is er ook nog een andere verklaring mogelijk die recht doet aan de Hebreeuw-

se tekst, namelijk dat bij de woorden משל ומליצה sprake zou zijn van hendiaduo of hendiadys. Dat is een stijlfiguur waarbij twee woorden die met elkaar verbonden zijn door een paratactisch of nevenschikkend voegwoord zoals het Hebreeuwse ו één gedachte weergeven. Als voorbeeld kan genoemd worden: “de koffie is heerlijk en heet”, terwijl deze zin betekent: “dit is heerlijk hete koffie”. De vertaling van deze twee woorden in Spreuken 1:6 zou dan zijn: “de uitlegging van een spreuk”.³⁶

Met mijn verklaring ga ik voorbij aan de gedachte dat er een soort wijsheidsschool aan het koninklijke hof in Israël is geweest waar verstandige jonge mannen zouden zijn opgeleid tot kundige diplomaten aan buitenlandse hoven zoals de Septuaginta met haar vertaling naar analogie van het gebruik onder Griekse filosofen zoals Plato veronderstelt ten tijde van het ontstaan van deze vertaling.

Vanuit het Oude Testament is zulks niet bekend in tegenstelling tot de zogenaamde profetenscholen die wel bekend zijn. Bovendien zou daarmee de gedachte kunnen post vatten dat het Bijbelboek Spreuken van jonge datum onder hellenistische invloed zou zijn ontstaan, Salomo als auteur van dit Bijbelboek zou loochenen en bovendien de gegevens uit de Bijbel zou ontkennen, zoals eerder in deze studie is uiteengezet; argumenten die door het Oude Testament zelf zijn weerlegd. Wijzen in Israël waren niet opgeleid tot verstandige hovelingen aan buitenlandse hoven zoals bij de Israël omringende volken gebruikelijk was maar mensen die hun verstand in de dienst van hun God stelden en geleid werden door de vreeze des HEEREN.

Maar waar gaat het in dit vers om? Salomo wil de Wijsheid die God hem had gegeven via zijn spreuken te kennen geven aan Zijn volk en aan iedereen die het maar horen wil door middel van uitlegging van woorden van wijzen en van hun raadsels. De Hebreeuwse tekst is er duidelijk genoeg over. Hoe zou iemand een spreuk kunnen verstaan zonder uitlegging? Het zou hetzelfde zijn wanneer iemand een preek zou horen in een taal die hem volkomen vreemd is.

Vanuit Spreuken 1:6, zo blijkt uit bovenstaande, zien we een lijn lopen naar wat van een dienaar van het Goddelijke Woord vanuit het geheel van het Oude en Nieuwe Testament gevraagd wordt wil hij werkelijk dienaar van het Goddelijke Woord zijn. We gaan dit onderwerp in onderstaande verklaring na, niet alleen omdat het belangrijk is voor het begrijpen van het Bijbelboek Spreuken maar ook omdat het ons vandaag het nodige te zeggen heeft over hoe een predikant anno nu volgens de Bijbel zijn roeping inzake de verkondiging van het Evangelie dient te verstaan.

1. Wie de vertaling van de Vulgata nagaat, valt op dat voor het Hebreeuwse woord הִבִּין het woord “animadvertere” in het Latijn wordt weergegeven dat ik in het Nederlands weergegeven heb met “acht slaan op”. Met andere woorden maakt deze vertaling duidelijk dat de spreukendichter met heel zijn wezen en met hart en ziel betrokken is op zijn spreuk en op de boodschap die er in ligt opgesloten. Dat is het eerste wat van een dienaar van het Goddelijke Woord geldt. Hij dient met hart en ziel achter het Woord van God te staan dat hij verkondigen mag namens zijn hemelse Zender. Dat moet door hem heen zijn gegaan. Hij is geen postbode die een brief bezorgt en in wezen onverschillig is hoe deze brief door de geadresseerde wordt ontvangen. Hij dient te preken met passie en bewogenheid omdat zijn hoorders zielen zijn op weg en reis naar de nimmer eindigende eeuwigheid zoals Paulus die in 1 Korinthe 9:16 getuigt: *‘Want indien ik het Evangelie verkondige, het is mij geen roem; want de nood is mij opgelegd. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig!’*

2. Het tweede, met het eerste ten nauwste verbonden, is dat de dienaar van het Goddelijke Woord weet dat hij van Godswege geroepen en tot de dienst des HEEREN gezonden is. Het Hebreeuwse woord מְלִיצָה voor “uitlegging” wijst daarop. Door de vijfde of laatste consonant van dit woord ה blijkt dat deze “uitlegging” van Goddelijke oorsprong is en niet uit zijn eigen brein is voortgesproken. Dat deze uitlegging van Goddelijke oorsprong is, zal ook blijken uit de reactie van de hoorders van deze boodschap als bevestiging van de Goddelijke roeping van de dienaar des Woords.

Want zonder uitlegging zou zijn boodschap als een satire kunnen overkomen alsof hij de spot met hen drijft. Dan blijft zijn boodschap ook onbeantwoord, duister en van nul en generlei waarde. Dat dit ook Geestelijk geldt, is zonneklaar. Zonder de Heilige Geest verstaan we de Bijbelse boodschap niet zoals Job 33:23-24 getuigt: *‘Is er dan bij hen een Gezant, een Uitlegger, één uit duizend, om den mens zijn rechten plicht te verkondigen; zo zal Hij hem genadig zijn, en zeggen: Ver-*

³⁶ Deze uitleg is van Matthew Poole, een nonconformistische theoloog uit Engeland. Hij werd geboren in 1624 in York en stierf in Amsterdam op 16 oktober 1679. Zijn Latijnse naam is Polus. De belangrijke verklaring van heel de Bijbel in de serie “Patrick, Polus & Wels” is mede van zijn hand. Poole zag ook een hendiaduo in Genesis 3:16 en Jesaja 19:20.

los hem, dat hij in het verderf niet nederdale, Ik heb verzoening gevonden.' Dat zelfde vinden we ook in Psalm 78:2 *'Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten, van ouds her'*. Ik denk wel eens, dat velen vandaag de Heilige Geest als Uitlegger missen en daarom telkens opnieuw een nieuwere vertaling wensen omdat ze de Bijbel voor hen een duister boek vinden.

Zelfs de beste predikanten hebben de Gezant, de Uitlegger, Eén uit duizend, de Heilige Geest, nodig om het Woord der waarheid recht te snijden en geen eigen meningen te verkondigen. Dit veronderstelt bij al Gods dienaren tevens zelfverloochening, ootmoed, een intens gebedsleven en een nauwe persoonlijke omgang met de HEERE. Dit veronderstelt ook dat de beste studie en de hoogste inspanning om de betekenis van een tekst te verstaan niet goed genoeg zijn voor God en dat het alleen genade is wanneer de HEERE op de prediking één zondaar uit genade aan de voeten van de HEERE Jezus brengt.

3. De derde voor een dienaar van het Goddelijke Woord, Bijbels gesproken, is dat zijn uitlegging duidelijk moet zijn en zijn woorden van God gezalfd. Bij het laatste Hebreeuwse woord **הידתם** dat in het bijzonder in de wijsheidsliteratuur voorkomt en sterk verwant is aan **משל** moest ik denken aan de enigma, de codeermachine die de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog hebben gebruikt.³⁷ Trouwens, de Septuaginta gebruikt hetzelfde woord in haar weergave van dit woord, **αποκρυματα**. Ook vandaag worden codes gebruikt op allerlei sociale media en internet die werken op basis van een bepaald algoritme zodat alleen zender en ontvanger deze gegevens lezen kunnen. Ik dank de HEERE dat dit zo niet werkt bij het verkondigen van Gods Woord in het algemeen en het verklaren van het Bijbelboek Spreuken in het bijzonder. De raadsels van de wijzen zijn geen cryptogrammen die met wat verbeeldingskracht zijn op te lossen maar vereisen wel levenservaring en bovenal inzicht in Gods Woord door de Heilige Geest.

4. Wanneer we nadenken over de vereisten van een dienaar van het Goddelijke Woord en letten op de inhoud van zijn prediking denk ik aan het tafereel in de Christenreis waar Bunyan het onderwijs tekent die Christen ontvangt in het huis van Uitlegger aangaande het portret aan de wand. Het was een portret van een zeer ernstig man. Hij had zijn ogen ten hemel geslagen. Het beste boek was in zijn hand. De wet der waarheid was op zijn lippen geschreven. De wereld lag achter zijn rug. Hij stond alsof hij met de mensen pleitte. En een gouden kroon hing boven zijn hoofd. Uitlegger zegt tot Christen: Laat zo'n man je gids zijn in alle moeilijke plaatsen, die je op je weg zult ontmoeten. Let goed op wat je hebt gezien, opdat je goed kunt onderscheiden tussen hen die goede leraars zijn en hen die wel voorwenden dat ze goede leraars zijn maar wier wegen afvoeren naar de dood. Op een kruispunt van wegen in het centrum van de plaats Bedford staat bij het standbeeld van Bunyan dit portret gebeiteld.

Wat is het nodig om het kostelijke van het snode te onderscheiden. Wie blinde leidslieden volgt, valt met hen in een diepe put. Maar wie zich laat leiden door het Woord dat oprechte leraars brengen naar de zin en de mening van de Geest komt tot het eeuwige leven. Het is een heerlijk ambt dienaar van het Woord te zijn. Maar het is ook zeer verantwoordelijk. Want wie is daartoe in zichzelf bekwaam? De HEERE Zelf maakt in zichzelf zondige mensen, die Hij roept, bekwaam en doet hen volharden door eer en oneer, door goed gerucht en kwaad gerucht. Bunyan tekent met dit portret een rechte leraar. Want hij is een man van geloof en van hemelse zin. Zijn ogen zijn naar boven gericht. In al zijn werk let hij niet op wat mensen van hem zeggen maar op de wil van zijn hemelse Zender. Een dienaar van het Woord is geen manusje van alles maar bedenkt de dingen die Boven zijn. Daarbij is hij een man met kennis van de Heilige Schrift. Want het beste Boek is in zijn hand. Zijn wapen is het Woord van God. Hij is geen behager van mensen. Maar het Woord is zijn volmacht, hetzij de mensen het horen, hetzij zij het laten.

De wet der waarheid is in zijn hand. Voor de ware dienstknecht gaan leer en leven, hart en hand samen. Een dienaar van het Goddelijk Woord staat met zijn rug naar de wereld. Hij leert

---

³⁷ Toen de Britten de enigma, deze raadselmachine waarmee de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog al hun codes verzonden, op Bletchley Park onder leiding van Prof. Alan Turing konden ontcijferen, bevatte deze geen geheimen meer. De ontcijferde berichten van Bletchley Park werden als ultra-berichten door de Britse Inlichtingendienst in een verzegelde doos elke morgen alleen aan de prime minister Mr. W. S. L. Churchill overhandigd. Ook in de Eerste Wereldoorlog is het de Britten gelukt de Duitse code te ontcijferen in kamer 40 in het gebouw van de Britse admiraliteit. Mede daardoor (in het bijzonder door de ontcijfering van het Zimmermann-telegram in Mexico) heeft Amerika in 1916 de oorlog verklaard aan Duitsland.

om dagelijks zijn vlees te kruisigen met de bewegingen en begeerlijkheden. Hij is ook een man van liefdevol erbarmen met een pastoraal bewogen hart. Bewogen om de mensen te bewegen tot het geloof wetende de schrik des HEEREN. Bewogen zoals ook Christus bewogen was met de schare omdat ze waren als schapen die geen herder hebben. Bewogen over hun zielenheil en zeker ook wanneer ze verkeerde wegen gaan. Hij is ook een man die verzekerd is van de overwinning want de kroon wacht hem. Zelf zegt zo'n knecht: ik heb slechts gedaan wat ik schuldig was te doen; en zelfs aan dat schuldige ben ik niet altijd toe gekomen. Maar zijn HEERE zegt tot hem: Komt in, gij getrouwe dienstknecht en beërft dat Koninkrijk dat u is bereid van voor de grondlegging der wereld. Over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal Ik u zetten. Ga in, in de vreugde uws HEEREN.

Al is het Woord dat hij brengt nog zo eenvoudig, de Heilige Geest weet zo'n Woord in het hart te brengen en ermee te doen wat Hem behaagt. Christus sprak tot de schare en Zijn discipelen in gelijkenissen en Salomo door middel van spreuken. Maar dat zijn geen verborgenheden of duistere woorden, al moeten ze worden verklaard. Salomo zelf legde zijn woorden en raadsels uit aan zijn koninklijke leerling die er verrukt over was en er door onderricht werd (1 Koningen 10:1-9) Zo moet ook voor een leergierige hoorder de diepe dingen van God worden uitgelegd zoals de apostel getuigt in 1 Korinthe 2:9-10: *'Maar gelijk geschreven is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben. Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest; want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods'*. Laten we bij het onderzoeken van de Bijbel en bij het horen verklaren daarvan maar altijd bidden om de leiding van de Heilige Geest (1 Korinthe 2:14-15).

Een dergelijke dienaar was de evangelist Filippus die in al zijn eenvoud aan de kamerling het Evangelie van Christus verkondigde (Handelingen 8:27-35). Deze evangelist houdt een kerkdienst midden in de woestijn voor slechts één kerkganger. Maar nergens was er aandachtiger gehoor dan hier. En het werd nog gezegend ook want de kamerling reisde zijn weg met blijdschap. De predikant viel weg maar de kamerling hield Christus over. Wie zich uit genade door de uitlegging van Gods gaarne getrouwe dienstknechten laat leiden aan de voeten van Christus door de Heilige Geest ontvangt wijsheid om onderscheid te maken tussen wat recht is op de weg des levens in alle Godzaligheid.

De door God gezalfde dienaar is het middel van de Heilige Geest om de volmaaktheid van de kennis van het kruis van onze HEERE Jezus Christus tot mensen te brengen (Efeze 4:11-15; 1 Thessalonicensen 3:10). Veel scheuringen en ketterijen zouden de kerk bespaard zijn gebleven als men in plaats van mateloze verdraaiing van een wisselvallig oordeel de voorganger had geëerd wanneer men had willen horen naar een boodschapper van de HEERE en in nederige eenvoud Gods Wet van zijn mond had gezocht (Maleachi 2:7; 1 Korinthe 3:2-4; 4:18; Hebreëen 13:9, 17). We komen toch niet naar de kerk onder het gehoor van Gods Woord om betweterig te onderwijzen maar om eenvoudig te leren aangaande de geheimen van Gods vrije genade in Christus Jezus middels een getrouw dienaar. En we komen toch ook niet naar de kerk onder het gehoor van Gods Woord om onze nieuwsgierigheid te bevredigen maar om te horen hoe onze ziel van de schuld van onze zonde verlost wordt door het bloed van Christus, de Opperste Wijsheid Gods³⁸, en hoe we heilig voor God zullen leven (Hebreëen 13:9). Dat is in ieder geval naar Gods ordinantie!

Toepassing.

'OM EEN SPREUK TE DOEN VERSTAAN NAMELIJK UITLEGGING VAN WOORDEN VAN WIJZEN EN VAN hun raadsels.' Wat een spreuk is moge bekend zijn al is deze het moeilijkst te definiëren. Spreuken zijn van alle tijden en zijn vanuit de vroegste oudheid tot ons gekomen. Zij handelen over allerlei onderwerpen maar meest die over het openbare leven. De betekenis is tegelijk helder en duister. In het begin kan het schokkend lijken maar nader beschouwd blijkt het ondanks allerlei tegenstrijdigheid nochtans alleen maar waar.

Bij een spreuk hoort altijd een uitlegging omdat velen de waarheid die kort en bedekt wordt verwoord niet begrijpen of maar voor de helft verstaan (zie Johannes 10:6). Spreuken van Salomo maar ook de gelijkenissen van de HEERE Jezus komen vele mensen zo alledaags en algemeen voor omdat zij de diepe waarheid die er in gelegd is niet verstaan. De gelijkenissen zijn allesbehalve duidelijk. Schijn bedriegt hier. Zij schijnen glashelder omdat de taal zeer eenvoudig en het verhaal

³⁸ De bekende I. Ambrosius noemt Hem in "Het zien op Jezus, een gezicht van het eeuwig Evangelie", Utrecht, z.j., pag. 470, de ongeschapen Wijsheid Zelf.

zelf gemakkelijk te volgen is. Maar juist hun helderheid brengt ons op een dwaalspoor.

Wij denken dat het water van een rivier of meer ondiep is wanneer het zo helder is dat we tot op de bodem kunnen zien. Maar wanneer we in dat water gaan merken we hoeveel gevaar we lopen dat we er in verdrinken. De bedoeling der gelijkenissen is in duidelijke en heldere taal gebeurtenissen te vertellen, die aan de natuur en de mensenwereld zijn ontleend, gemakkelijk in het gehoor liggen en te onthouden zijn maar moeilijk zijn om te verstaan.

Waar toe dienen deze gelijkenisspreuken dan? Zij bedoelen ons te leren dat we niet moeten vertrouwen op ons door de zonde verdorven zien, horen en verstaan maar op de Heilige Geest Die ons door zo'n eenvoudige gelijkenis en spreuk duidelijk wil maken wat God met ons leven wil. Christus is op aarde gekomen om zondaren met God te verzoenen maar daartoe was eerst nodig dat Hij ons gelijkenissen leerde.

Want werkelijk, de gelijkenissen zijn in het bijzonder van Hem afkomstig. Niemand leerde zoals Hij. Niemand heeft ooit gesproken als deze Mens. We vinden er de volkomenheid van het leven Gods in wanneer we in de Evangeliën zien hoeveel Hij vertelde en over hoeveel onderwerpen van verschillende aard Hij sprak maar altijd betreffende het Koninkrijk van God. Alleen Hij Die in de schoot des Vaders was is de Uitlegger uit duizend.

Christus Jezus spreekt door Zijn Woord en Geest. Laat Hij onze Hoogste Wijsheid zijn. Dat Zijn Geest de zaken, geschreven in het boek der Spreuken, in ons hart schrijven, zo zullen we een leesbare brief van Christus zijn, geschreven niet met pen en inkt maar met de Geest van de levende God, en zo zullen onze dagelijkse gesprekken levende commentaren zijn op de spreuken van Salomo waarbij we onszelf in alle verootmoediging moeten beschuldigen dat het er vaak zo ver vandaan is.

We kunnen de wijsheid die in een spreuk verborgen is zien als voedsel waarmee de keukenkast vol is of in een koelkast ligt opgestapeld. Wanneer we dat voedsel nodig hebben, gebruiken en nuttigen we datgene wat voor het onderhoud van ons lichaam nodig is. Zo ligt in een spreuk een wereld van gedachten opgesloten. Deze wereld van gedachten noemen we wijsheid en gaat over een belangrijk deel van ons dagelijkse leven. De wijze brengt ze onder eenvoudige woorden maar ze zijn kostbaarder dan goud en in handzame valuta.

Zo'n wijze in het Oude Testament was Salomo bij uitstek die de schat van Goddelijke wijsheid verzameld heeft in het boek der Spreuken. Hij is het ondanks zijn zonde door God uitverkoren instrument om Gods gedachten in verstaanbare taal aan mensen te verkondigen. Want wil je boodschap aan mensen in Frankrijk overkomen, moet je geen Latijn spreken maar Frans. Gods wil om ons dagelijks leven vruchtbaar te maken tot Zijn eer heeft Salomo daartoe gebruikt.

En Hij, Die meerder is dan Salomo, onze HEERE Jezus Christus, sprak in gelijkenissen. Want Hij wist wat in de mens was en nam daarom dit instrument ter hand om daarmee de geheimen van het hart te onderzoeken. En deze zijn geest en leven omdat Hij ze heeft gesproken. Gods woorden zijn rein zoals de dichter van Psalm 19 getuigt: *'De vreeze des HEEREN is rein, bestaande tot in eeuwigheid, de rechten des HEEREN zijn waarheid, samen zijn zij rechtvaardig. Zij zijn begeerlijker dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honig en honigzeem. Ook wordt Uw knecht door dezelve klaarlijk vermaand; in het houden van die is grote loon.'* (verzen 10-12).

Zoals eerder is opgemerkt, hebben we Spreuken 1:6 uitgelegd met het oog op wat van een dienaar van het Goddelijke Woord wordt gevraagd. We passen dit ook nu toe: tot nut en tot lering. Want Spreuken is door de HEERE bedoeld om het Woord dat God onder de mensen gegeven heeft uit te leggen waardoor ze wijs worden tot zaligheid, namelijk tot het geloof in Christus Jezus en tot de vernieuwing van Zijn Geest in heiligmaking (zie Job 22:22-23, 25; Psalm 12:7; 19:8; 73:25; 119:105; 2 Korinthe 4:18; 2 Petrus 1:19).

Zoals heel de Schrift van groot nut is, zo geldt dat ook van de spreuken van Salomo. Laten we deze spreuken tot ons nut ter harte nemen met het doel waarvoor de Opperste Wijsheid ze ons via Salomo heeft gegeven, zoals Mozes aan Israël deed door de Wet van God (zie Deuteronomium 6:6-8). De prediking van het Evangelie van vrije genade komt tot ons via mensen maar is in wezen het Woord van de levende God tot ons. We dienen dat te horen met heilige eerbied en te ontvangen met ons hart zoals de apostel getuigt: *'Daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat, als gij het Woord der prediking van God van ons ontvangen hebt, gij dat aangenomen hebt, niet als der mensen woord, maar (gelijk het waarlijk is) als Gods Woord, dat ook werkt in u, die gelooft.'* (1 Thesalonicensen 2:13) Zie ook Psalm 123:2 en 138:2.

Zalig zij die dit onderwijs betrachten want zij zullen er Christus door ontvangen en het eeuwige leven deelachtig worden (Filippenzen 3:9), terwijl dit onderricht tegelijk gepaard gaat met een daarmee overeenstemmend godzalig leven in de praktijk van alle dag (Mattheüs 5:16; Efeze 4:29-30). Immers, de lessen op de school van Salomo die hij van de Opperste Wijsheid heeft geleerd, zijn goed voor jong en oud, eenvoudigen en wijzen (Spreuken 9:4-6). Zo zullen wij zijn als *'een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet, zal wel gelukken.'* (Psalm 1:3)